

---

Po wyborze i koronacji Stanisława Augusta w 1764 r. Zamek stał się główną królewską rezydencją (poprzednik, August III, przebywając w Warszawie, mieszkał w swej nowej rezydencji – Pałacu Saskim). Zaistniała potrzeba powiększenia dworskiego zaplecza mieszkaniowego związanego z Zamkiem. W latach 1765-1767 w nadwiślańskich Skleпах Dawnych nadbudowano jedno piętro według projektu nadwornego architekta Jakuba Fontany i przeznaczono obiekt na „pomieszkania” (stancje) dla dworzan. Jednocześnie rozpoczęto duże prace inżynierskie odsuwające nurt Wisły od skarpy zamkowej (budowa dwóch ostróg brzegowych – „tam” i stopniowe zasypywanie terenu między nimi). Stare trzyizbowe zespoły magazynowe parteru Skleпów Dawnych przekształcono na mieszkania. Przekuto nowe przejścia między nimi, a w ścianie wschodniej wycięto duże okna. Każde z mieszkań składało się z wspólnej sieni wejściowej i połączonych z nią dwu izb mieszkalnych z okratowanymi oknami. W ten sposób powstał dwukondygnacyjny, kryty dachówką budynek, zwany Oficyną Tarasową lub Wielką. Jego wnętrza zwano dworskimi Stancjami Górnymi i Dolnymi.

Stancje Górne – w większości kilkupokojowe, z salonami, sypialniami i kuchniami, przeznaczone były dla dostojników i wyższych urzędników dworu. Wejścia do nich prowadziły z korytarza idącego przez całą długość budynku, połączonego z Zamkiem schodami biegnącymi po skarpie. Stancje Dolne, dostępne tylko od strony Wisły, z reguły jednoizbowe, przeznaczone były dla służby pokojowej, kuchennej i stajennej z rodzinami. Większość z nich miała drewniane alkozy przy ścianie zachodniej z wnęką na łóżko. Antresole i „półpiętra” nad nimi tworzyły dodatkową przestrzeń użytkową. Ciepło i możliwość przygotowania posiłków dawały piece z paleniskami („czeluściami”) obsługiwane z przejść oraz niewielkie kominki. We wspólnie użytkowanych sieniach drewniane przepierzenia wygradzały przestrzeń przy ścianie zachodniej (półokrągłej), służącą za składziki dla lokatorów dwóch izb sąsiednich. Pierwsze piętro zdewastowanego przez powódzie budynku rozebrano w 1817 r. w związku z projektowaną (Jakub Kubicki) przebudową wschodniego skrzydła Zamku i nową kompozycją ogrodów. Jeszcze w czasach panowania Stanisława Augusta jego wnętrza (zwłaszcza Stancje Dolne) stopniowo traciły charakter siedzib dworskich. Złożyły się na to: nadrzeczne położenie (wilgoć i niedogrzanie wnętrz) oraz pozyskanie dogodniejszych miejsc na mieszkania dworskie – zakup przez króla po 1772 r. budynku warszawskiego kolegium jezuickiego przy dawnej ul. Świętojańskiej (dziś ul. Jezuicka). Oficyna Tarasowa najlepiej widoczna jest na obrazie Bernarda Bellotta *Widok Warszawy od strony Pragi* z 1770 r. Znanе są też jej plany z końca XVIII i początków XIX w. Do naszych czasów zachowała się częściowo kondygnacja przyziemia, mieszcząca Stancje Dolne zasypane ziemią i pozostawione w trakcie budowy Arkad Kubickiego. Badania nad nimi są prowadzone od 1994 r. Odkopane i wyremontowane weszły w skład recepcyjno-kulturalnego zespołu Arkad Kubickiego. W dwóch z nich zrekonstruowano służbowe wnętrza dworskie na podstawie XVIII-wiecznych inwentarzy Zamku oraz odkrytych w trakcie badań pozostałości materialnych.

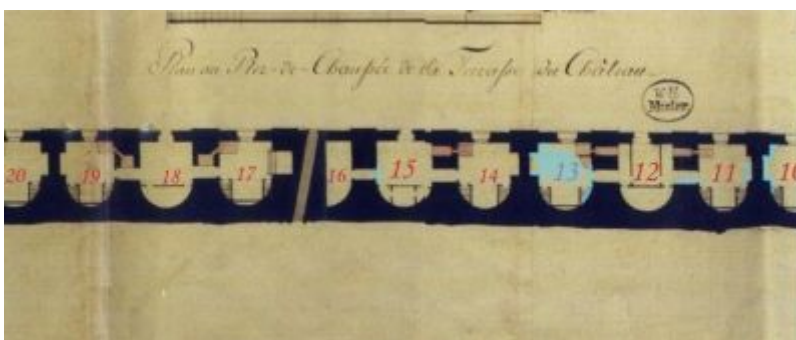
Oprac. Marek Wrede



rys.1. Oficyna Tarasowa i Zamek Królewski – fragment *Widoku Warszawy od strony Pragi* Bernarda Bellotta zw. Canaletto z 1770 r.; wł. Zamek Królewski w Warszawie. Fot. A. Ring



rys.2. Rzut przyziemia Oficyny Tarasowej, rysunek dokumentacyjny Jana Christiana Kamsetzera z 1784 r.; wł. Gabinet Rycin BUW



rys.3. Rzut przyziemia Oficyny Tarasowej (tzw. Stancje Dolne) – fragment środkowy z odrestaurowanymi Stancjami 13-14 (sień i izba), rezerwatem architektonicznym (pierwotnie sień-stancja 15), „kątem na drwa wedle kanału” i kanałem odpływowym; wł. Gabinet Rycin BUW